

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 373.091(043.2)**

NAGNIBEDA-TVERDOHLEB TATIANA

**DEZVOLTAREA PROCESUALĂ A FORMĂRII CONTINUE
A CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÎNTUL GENERAL**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

**AUTOREFERATUL
tezei de doctor în științe pedagogice**

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei de Psihopedagogie și Management Educațional a Institutului de Științe ale Educației

Conducător științific:

CARA Angela, doctor în pedagogie, conferențiar cercetător

Referenți oficiali:

COJOCARU Vasile, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

DANDARA Otilia, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Componența Consiliului științific specializat:

POGOLȘA Lilia, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar, președinte

AFANAS Aliona, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, secretar științific

ȚVIRCUN Victor, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar

BACIU Sergiu, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar

PANIȘ Aliona, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la 20 decembrie 2018, ora 14.00, în ședința Consiliului științific specializat D 38.531.01-10, specialitatea *Teoria generală a educației* din cadrul Institutului de Științe ale Educației, mun. Chișinău, str. Doina, 104.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Institutului de Științe ale Educației și pe site-ul www.ise.md.

Autoreferatul a fost expediat la 19 noiembrie 2018.

**Secretar științific al Consiliului științific specializat,
AFANAS Aliona, dr. ped., conf. univ.**

_____

**Conducător științific,
CARA Angela, dr. ped., conf. cerc.**

_____

Autor, NAGNIBEDA-TVERDOHLEB Tatiana

_____

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate

Odată ca globalizarea, caracterizată printr-o extraordinară dezvoltare a informațiilor, a omenirii și a bunurilor, atât materiale, cât și spirituale, întregul univers personal continuă, de câțiva ani, să se transforme cu o viteză de neimaginat.

În acest context, devine util, din punct de vedere euristic, examinarea unui domeniu prioritar al activității educaționale, anume acela al educației permanente și al formării continue a cadrelor didactice, ca element component al acesteia, deoarece învățarea pe parcursul vieții este o necesitate prioritară a activității umane. Învățarea permanentă nu este doar unul din aspectele formării și educației, ci devine un principiu de bază în participarea de-a lungul vieții într-un context de învățare, resursele umane fiind o valoare de primă importanță a unei societăți a cunoașterii.

Participarea la educația și formarea continuă devine importantă absolut pentru toți cei angajați în câmpul muncii, iar îmbunătățirea tehnologiilor și contextelor educaționale reclamă o investiție semnificativă pentru modelarea competențelor.

Profesionalizarea cadrelor didactice, adică necesitatea de a spori competențele și de a trece la un statut superior al acestora, este un imperativ al timpului. Acest lucru oferă posibilitatea reabilitării laturii explicite și raționale a acțiunilor educative, pe care termenul de profesionalizare o presupune în mod explicit. Profesionalizarea cadrelor didactice devine un mod prin care aceștia sunt obligați să interiorizeze obiectivele de performanță stabilite și să ia decizii care le revin în concordanță cu politica generală a domeniului în care se integrează.

Universul științific al formării continue este capabil să atingă un grad destul de înalt, dacă acest aspect este abordat prin prisma alianței mereu înnoite între instrumente și sensuri, deoarece activitatea de cadru didactic se caracterizează prin reguli care sunt marcate și transformate de talentul fiecăruia.

O problemă importantă, de interes teoretic deosebit, ridicată de valabilitatea dezvoltării formării continue, adică aceea a modului în care este obiectivat procesul de formare continuă, este considerarea metodologică a acestei **dezvoltări procesuale**, orientată în implicarea activă a cadrului didactic însuși în soluționarea problemelor de profesionalizare.

Este important să subliniem că mecanismele conceptuale menite să genereze o dezvoltare autentică sunt produse ale activității și pot fi înțelese mai bine printr-un excurs analitic la nivelul formării continue, ce are drept rezultat obținerea unor beneficii orale și, selectiv, materiale, printre care se înscrie obținerea gradelor didactice în rezultatul atestării didactice.

Cercetările în cadrul formării continue a cadrelor didactice din învățământul general, deși relevante prin efortul autorilor de a trata problematica în cauză, făcând să transpară specificul procesului respectiv, insuficient tratează problema prin *prisma relației* dintre aceste entități: dezvoltarea procesuală a formării continue a cadrelor didactice și promovarea la grad didactic. Această remarcă nu indică lipsa totală a relaționării, ci este o constatare prealabilă, în intenția de a aborda în alt fel problemele ce vizează formarea continuă a cadrelor didactice, fapt ce nu demonstrează ignorarea a ceea ce s-a realizat înainte. Formarea continuă a cadrelor didactice nu poate fi supusă la tot felul de experiențe nereușite, deoarece eventualele efecte nereușite pot fi corectate cu mult mai greu, formarea continuă fiind, de fapt, o investiție în oameni și de aceea nu poate da greș.

Pentru a putea întemeia anumite schimbări, preconizate de noile orientări în domeniu, putem invoca necesitatea de a face acest proces de formare continuă a cadrelor didactice mai performant și de a-l racorda la anumite cerințe europene.

Formarea continuă este un permanent proces de dezvoltare și invenție, o folosire rațională a mijloacelor disponibile, limitele formării, în principiu, fiind metodologice: prin tehnologii convenabile orice cadru didactic poate învăța la orice vârstă, important devine faptul cum poate fi organizat mediul pentru a se ajunge la rezultatele scontate. Dezvoltarea sa, formarea continuă are ca sarcină să rezolve și una din problemele cele mai actuale în învățământ, anume cea a incluziunii, care și-a făcut apariție din 1970-1980, odată cu introducerea legislației internaționale care a influențat ulterior și legislația națională. Prin incluziune se înțelege, în temei, asimilarea unui elev în educația de masă, unde acesta se adaptează (sau nu) practicilor și curriculumului existent. Incluziunea pune accent pe faptul că sistemul educațional și școlile să se schimbe și să se adapteze pentru a răspunde nevoilor elevilor.

Strategia ”Educația 2020”, ca Strategie de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020, formulează ca direcție strategică diversificarea sistemului de învățare pe tot parcursul vieții, iar Codul Educației al Republicii Moldova prevede dezvoltarea competențelor din perspectivă personală (art.123), fapt ce confirmă ideea necesității revizuirii multiplelor aspecte ale formării continue a cadrelor didactice din învățământul general.

Standardele de competență profesională a cadrelor didactice din învățământul general (2016) constituie un cadru de referință pentru dezvoltarea continuă a competențelor profesionale în raport cu necesitățile educaționale, tendințele existente și gradul didactic solicitat, de motivare a autoformării și realizării unei activități didactice de calitate, care au ca scop: consolidarea dimensiunii europene în domeniul educației și dezvoltării profesionale continue a cadrelor didactice; orientarea sistemului de dezvoltare profesională în conformitate cu cerințele pieții muncii și ale pedagogiei centrate pe elev; motivarea cadrelor didactice pentru învățare pe tot parcursul vieții; creșterea responsabilității a fiecărui cadru didactic pentru reușita propriei cariere profesionale; promovarea transparenței, recunoașterea competențelor și/sau a calificărilor.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Consiliul European, desfășurat la Lisabona în 2000, marchează un moment decisiv în stabilirea direcției de acțiune în Uniunea Europeană.

În spațiul european cercetările în domeniul formării continue a cadrelor didactice sunt destul de diversificate, de la conceptualizarea acesteia până la diverse programe de formare: documente de politici, rapoarte, strategii [52], [60], [137], [145], [159], [170]; A. De Peretti [54]; Perrenaut Ph [168, 169]; Beau D., care abordează valoarea formatorului [157]; Caspar P., care cercetează formarea continuă în Franța [158]; Houpert D. [165], Perron M. [167], Serreau [172], care abordează problematica formării continue a cadrelor didactice în diverse aspecte fundamentale: specific, perspective de dezvoltare, condiții etc. De asemenea, diverse sunt și cercetările specialiștilor din România: Boeru I. [11], Șoitu L [149], cu educația adulților; Caster S., Mureșan P. [31]; Iucu R. [81], care abordează problematica formării personalului didactic; Joița E. [83-84] care cercetează formarea prin prisma constructivismului; Maciuc I. [92], Pânișoară I. [119-120] – despre formarea formatorilor și a personalului didactic; standardele profesionale [144] etc.

Aspecte ale formării continue a cadrelor didactice au fost abordate în cercetările specialiștilor din Republica Moldova: Guțu Vl. se axează pe formarea competențelor cadrelor didactice, pe funcționalitate și eficiență [70-74]; Callo T. cercetează dezvoltarea profesională a cadrelor didactice prin prisma condițiilor, responsabilizării, conceptualizării, atitudinilor [17-24]; Cara A. abordează problematica formării/dezvoltării profesionale a cadrelor didactice în contextul calității, standardizării [25-30]; Pâslaru Vl. cercetează reconceptualizarea formării personalului din învățământul general, aspectul de reformare, de schimbare [121-124]; Andrițchi A. - managementul resurselor umane și dezvoltarea

satisfacției profesionale [2-6]; Bucun N. [12-13] evidențiază problematica formării continue din perspectiva dezvoltării personalității; Baci S. [7] - din perspectiva educației adulților; Patrașcu D. se axează pe mentalitatea cadrelor didactice [114-115]; Cuznețov L. - din perspectivă axiologică [49-51]; Paniș A. abordează contextul profesionalizării cadrelor didactice [111-113]; Cojocaru-Boroșan M. investighează cultura emoțională a cadrelor didactice [40-41], Cojocaru V. se concentrează asupra aspectelor de management în formarea continuă, asupra calității acesteia [38-39] Dandara O. abordează orientările valorice, ca reper conceptual al formării profesionale [55]; Țvircun V. abordează capacitatea dinamică a cadrului didactic [151-152] etc.

Problema formării continue a cadrelor didactice a fost abordată și în cercetările specialiștilor din F.Rusă, cum ar fi: dezvoltarea sistemului de formare continuă, Бокова Т.М. [176], Нейман С.Ю. [195], Якимов В.Н. [205]; modernizarea formării continue, Горшков М.К. [182]; definiția, Зайцева О.В. [185]; tehnologia educației adulților, Змеев С.И. [186], Кулюткин Ю.Н. [193], Касаткин С.Ф. [187], formarea continuă ca fenomen - Колесникова И.А. [191] etc.

Deși procesul de formare a cadrelor didactice la nivel național a înregistrat multe performanțe și se află la o etapă de progresare, sunt depistate și un șir de probleme, printre care: aprecierea subiectivă a rezultatelor; activitățile prezentate de obicei poartă un caracter academic, insuficient sunt valorificate posibilitățile centrelor de formare nestatale etc.

Prin urmare, în actualitate, când societatea avansează rapid ca funcționalitate, pentru a realiza cu succes dezideratele formării continue a cadrelor didactice din învățământul general, este nevoie de a dinamiza ritmul de dezvoltare procesuală, este necesar ca această activitate să fie reformată, pe cât e posibil, în vederea parcurgerii noului demers formativ, educațional și social prin implicarea personalizată a cadrului didactic, fapt ce constituie **problema cercetării**.

Scopul cercetării: Elaborarea *Modelului dezvoltării procesuale a formării continue a cadrelor didactice* și aplicarea lui la nivelul învățământului general, verificarea și validarea datelor experimentale.

Obiectivele cercetării:

- Analiza concepțiilor, metodelor, viziunilor în domeniul formării continue privind deschiderile acesteia spre dezvoltare (factori, condiții, cauze, influențe).
- Examinarea procesului de formare continuă prin reliefarea componentei dezvoltative, inclusiv cea procesuală.
- Valorizarea unor aspecte ale formării continue din perspectiva procesualității și folosibilității.
- Reliefarea unei noi abordări a performării în procesul de formare continuă.
- Semnificarea factorilor formării continue prin esențializarea acelor aspecte ce potențază rezultativitatea.
- Proiectarea unor acțiuni analitice, pornind de la performativitatea cadrelor didactice ca rezultat al formării continue.

Baza epistemologică a cercetării o constituie: teoria lui V. Vroom, modelul discrepanței.

Metodologia cercetării: analiza literaturii de specialitate; modelarea teoretică; anchetarea, observația; metoda expertizei; experimentul pedagogic.

Noutatea științifică: Pornind de la *ideea procesualității*, care conferă coerență și finalitate actelor de formare, devenind factor de *mediere cauzală* a rezultatelor ce se obțin și care participă în mod esențial la reușita formării, se ajunge la factorul esențial în dezvoltarea procesuală și anume cel de

marketing educațional. Reieșind din specificul marketingului educațional, a fost argumentată necesitatea abordării *marketingului intern de formare*, care presupune o practică de formare continuă ce are ca obiectiv maxima eficiență a circuitului ideilor spre formabil prin implicarea proprie, acest fenomen fiind unul abordat inovativ.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în conceptualizarea noțiunii de *marketing intern de formare* ca factor al dezvoltării procesuale a formării continue a cadrelor didactice, fapt care a contribuit la precizarea rolului fiecărui cadru didactic în propria formare continuă, în vederea direcționării moderne a acestui proces.

Importanța teoretică a cercetării constă în *formularea* tendințelor și a obiectivelor în domeniul formării continue prin sintetizarea principiilor europene ale formării continue, revizuirea formării continue din perspectivă postmodernă, ca *proces* de lungă durată, conceperea formării continue la cele trei nivele de referință (funcțional, structural, operațional), completarea formelor de perfecționare a personalului didactic, evidențierea interrelațiilor formării continue, precizarea factorilor de menținere a cadrelor didactice în actualitate, tratarea formării continue ca un drept profesional, *definirea* formării continue ca ansamblu de activități și de practici care cer implicarea cadrelor didactice pentru amplificarea propriilor cunoștințe, perfecționarea competențelor, analiza și dezvoltarea atitudinilor profesionale, evidențierea coordonatelor de bază ale formării continue. Tot aici se înscrie *reconceptualizarea* formării continue în învățământul general, care valorifică mai multe domenii adiacente: interesul și nevoile cadrelor didactice, schimbările de modele, revizuirea principiilor (completarea cu principiul experiențialității, constructivității, anticipării și previziunii nevoilor de formare continuă, participării active și aplicativității), racordarea formării continue cu motivația cognitivă a cadrelor didactice. Au fost analizate *nevoile de formare continuă*, care au statutul de *premise de obiectivizare* a procesului de formare continuă. Prin *sintetizarea* opiniilor privind libertatea în raport cu noțiunile de *responsabilitate, alegere, lipsa constrângerii, impunere, liberul arbitru, respect, alternative se proiectează o linie de acțiune strategică* în asumarea libertății cadrelor didactice în alegerea propriului traseu de formare continuă.

Valoarea aplicativă a cercetării: având ca bază reperatele teoretice ale formării continue (caracteristici specifice, planuri, finalități), plus factorii intrinseci ai formării continue a cadrelor didactice: nevoile de profesionalizare, libertatea alegerii, motivarea; epigeneza dezvoltării, specificul *marketingului educațional*, abordarea noțiunii de *marketing intern de formare, ca factor al dezvoltării și rezultativității ca efect al dezvoltării*, a fost elaborat *Modelul de dezvoltare procesuală a formării continue a cadrelor didactice, valoarea aplicativă a căruia a fost testată în cadrul experimentului pedagogic*.

Implementarea rezultatelor științifice: școala primară-grădiniță nr. 199 din Chișinău; Liceul Teoretic „L. Deleanu” din Chișinău; Liceul Teoretic ”Cehov” (atât la nivel de cadre didactice, cât și la nivel de copii/elevi).

Aprobarea rezultatelor. Ideile de bază ale cercetării au fost expuse în comunicările la următoarele conferințe științifice: din cadrul Institutului de Științe ale Educației din 2016 (*Marketingul intern ca o condiție de dezvoltare a procesului de formare continuă a cadrelor didactice*, Conferința Internațională: ”Institutul de Științe ale Educației: istorie, performanțe, personalități (1941-2016)”, Chișinău, noiembrie, 2016) și UPS ”Ion Creangă” din Chișinău din 2008 (*Formarea profesională – factor de schimbare a învățământului de tip european*. Conferința Internațională, UPS ”Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de Pedagogie – 50 de ani de la fondare, octombrie, 2008), 2016 (*Nevoile de profesionalizare ale cadrelor didactice, corelate cu procesul de formare continuă*, Revista de științe socio-umane. Chișinău, nr. 3 (34), 2016), de asemenea, în cadrul ședințelor catedrei de specialitate.

Publicații la tema tezei: Rezultatele cercetării au fost reflectate în 6 publicații științifice, dintre care 3 articole în reviste de profil, 2 comunicări la conferințe științifice internaționale.

Structura tezei: Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 205 surse, 5 anexe, 139 pagini text de bază, 5 figuri, 9 tabele.

Cuvinte-cheie: dezvoltare, procesual, formare continuă, marketing intern de formare, rezultativitate, performare, folosibilitate, nevoi, motivație, libertate profesională.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt prezentate premisele teoretice și practice care fundamentează actualitatea și importanța problemei abordate, sunt formulate scopul, obiectivele și noutatea științifică a cercetării. Este argumentată importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării și modul în care s-a făcut aprobarea rezultatelor cercetării.

Capitolul 1, „Cadrul referențial al politicilor de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul general” este dedicat politicilor de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul general în spațiul european; coordonatelor formării continue a cadrelor didactice din Republica Moldova.

Reformele educaționale în actualitate vizează, în special, *procesul*, de rând cu alte aspecte, la fel de importante ca primul. În acest context, constatăm că educația permanentă este conceptul care răspunde cel mai bine acestui deziderat, deoarece este temeiul unui *proces continuu* de dezvoltare a ființei umane, în general, și a cadrelor didactice, în special.

Sintetizarea principiilor europene ale formării continue, revizuirea formării continue din perspectivă postmodernă, ca *procesualitate*, conceperea formării continue la cele trei nivele de referință (funcțional, structural, operațional), completarea formelor de perfecționare a personalului didactic, evidențierea interrelațiilor formării continue, precizarea factorilor de menținere a cadrelor didactice în actualitate, tratarea formării continue ca un drept profesional, specificarea învățării de către adulți, au condus la formularea **tendințelor** și a **obiectivelor** în domeniul formării continue.

Definirea formării continue, ca ansamblu de activități și de practici, care solicită implicarea cadrelor didactice pentru amplificarea propriilor cunoștințe, perfecționarea competențelor, analiza și dezvoltarea atitudinilor profesionale, evidențierea coordonatelor de bază ale formării continue, întemeierea pe *conceptul de dezvoltare cumulativă* a nivelului de competență a cadrului didactic, marchează evoluția spre tratarea unui aspect de bază al formării continue, cel de acordare a gradelor didactice în procesul atestării.

Reușita reformei educaționale, demarată atât în spațiul european, cât și în Republica Moldova, depinde în mod direct de măiestria cadrului didactic, de formarea lui profesională.

Printre noile principii ale formării continue, în contextul supus reflecției, se înscriu următoarele: *principiul experiențialității* (a învăța din experiență este privit ca o contra-școală, mai întâi probele, apoi lecțiile); *principiul constructivității* (constructiviștii vorbesc despre educația spre ființă, adică a găsi calea spre ființa persoanei, preferând metodele interpretative). Mesajul pedagogic al constructivismului este că oamenii sunt capabili și dornici de învățare, însă, de cele mai multe ori, nu așa cum și când vor alții, ci așa cum consideră ei înșiși; *principiul perspectivei contextuale* (indiferent de cadrul în care se realizează învățarea, ea nu trebuie separată de contextul în care va fi utilizată) [18, p. 17].

Activitatea de formare continuă a cadrelor didactice evoluează în următoarele contexte complementare:

- La nivelul școlii, ca abordare distinctă schimbării educaționale care amplifică rezultatele elevilor și întărește capacitatea școlilor de a face față schimbării.
- La nivelul unor relații de parteneriat, ca răspuns la un ansamblu de cereri sociale, aflate în continuă expansiune și diversificare.
- Așadar, ca factor intern, perfecționarea personalului didactic contribuie la îmbunătățirea culturii școlare, a relațiilor interpersonale, în condiții în care profesorii și elevii promovează **învățarea prin ei înșiși**. Ca factor de parteneriat, perfecționarea cadrelor didactice permite reglarea-autoreglarea continuă a practicii pedagogice în raport de o pluralitate de roluri asumate sau pe cale de a fi asumate ca urmare a cererii sociale. Autoformarea apare ca o consecință a sistemului de formare inițială-continuă, expresie a transformărilor inovatoare promovate în cadrul procesului de învățământ, a cercetărilor pedagogice la nivelul practicii didactice, a normelor sociale care instituie în școală o cultură a autonomiei pedagogice [25, p. 13].

Principalele *forme de organizare* a perfecționării personalului didactic din învățământul general sunt:

- a) activități metodico-științifice și psihopedagogice, realizate la nivelul unității de învățământ sau pe grupe de unități (comisii metodice, catedre și cercuri pedagogice);
- b) sesiuni metodico-științifice de comunicări, simpozioane și schimburi de experiență pe probleme de specialitate și psihopedagogice;
- c) stagii periodice de informare științifică de specialitate și în domeniul științelor educației;
- d) forme de perfecționare prin corespondență (învățământ la distanță);
- e) cursuri fără frecvență, organizate de instituții de învățământ superior, combinate cu consultații periodice, potrivit opțiunilor participanților;
- f) cursuri organizate de societăți științifice și de alte organizații profesionale ale personalului didactic;
- g) cursuri de perfecționare a pregătirii de specialitate, metodice și psihopedagogice sau pentru obținerea definitivării în învățământ ori a gradelor didactice, în conformitate cu prevederile legii;
- h) cursuri de pregătire și de perfecționare pentru personalul de conducere, de îndrumare și de control, potrivit unor programe specifice;
- i) burse de perfecționare și stagii de studiu și de documentare, realizate în țară și în străinătate;
- j) cursuri postuniversitare;
- k) doctorat.

Atestarea cadrelor didactice prin grade didactice este o componentă a pregătirii continue necesară în societatea cunoașterii, mai ales în condițiile de tranziție și schimbare, bazându-se pe formarea competențelor profesionale integratoare. Angajamentul în procesul de atestare a cadrelor didactice este dependent metodologic de următoarele componente: constatarea nivelului de pregătire; implicarea într-o activitate ce presupune inițiativă creatoare. În acest context, un rol important o are relația atestare-perfecționare. Participarea candidaților la diverse acțiuni de formare continuă cu includerea informației respective în dosarul de atestare este o cerință de primă necesitate. Atestarea urmărește integrarea cadrului didactic în sistemul de reforme în educație prin contribuții de investiții și aplicare. Atestarea ca fenomen încearcă să treacă pragurile schimbării, să neutralizeze diverși factori de rezistență.

În opinia cercetătorului Cerbușca P., activitatea de atestare solicită acțiuni de înnoire și perfecționare a practicii profesionale, stimularea inovației pedagogice, favorizarea relațiilor cu

comunitatea, actualizarea cunoștințelor și competențelor achiziționate în timpul formării inițiale, reorientarea profesională prin noi competențe. Atestarea este orientată spre motivarea și stimularea creativității profesorilor școlari, având ca obiective integrarea cadrelor didactice în procesul de reforme prin contribuții investigaționale și aplicative, sprijinirea și pregătirea lor pentru a corespunde cerințelor moderne față de organizarea, desfășurarea și evaluarea demersului educațional

Sarcina preliminară și soluția adecvată a problemei pedagogice a formării continue a cadrelor didactice configurează mai multe puncte de plecare: tratarea formării continue ca *proces* neîntrerupt, întemeierea pe noile principii ale formării continue, pe *conceptul de dezvoltare cumulativă* a nivelului de competență, axarea pe ideea de motivare a cadrelor didactice.

Capitolul nu este o trecere în revistă a unor idei privind formarea continuă a cadrelor didactice, ci este un parcurs *resemnificativ*, focalizat pe aspectele evidențiate mai sus, care sunt esențiale în contextul cercetării.

Reconceptualizarea formării continue în învățământul general valorifică mai multe domenii adiacente: interesul și nevoile cadrelor didactice, schimbările de paradigmă și de modele, revizuirea principiilor (completarea cu principiul experiențialității, constructivității, anticiparea și previziunea nevoilor de formare continuă, participării active și aplicativității), racordarea formării continue la motivația cognitivă a cadrelor didactice, ce ilustrează necesitatea axării pe ideea de responsabilizare a cadrelor didactice promovată activ în domeniul formării continue din Republica Moldova, necesitatea încurajării, cu mai multă insistență, a încadrării în procesul de formare continuă și *construirea unui traseu propriu* de formare continuă.

Prin urmare, operația de educație a adulților poate fi reprezentată printr-un model complex, articulând lărgirea cunoașterii cu ameliorarea competențelor profesionale, acțiunea de destabilizare a unui model inadecvat de personalitate cu restructurarea sistemului de relații al persoanei, lărgirea câmpului de activitate cu proiectul unei noi reinserții, totul în vederea *schimbării manierei de a fi, de a acționa, de a interacționa*. Educația adulților înseamnă, deopotrivă, formarea persoanelor adulte, formarea permanentă, prin fixarea unor scopuri de dezvoltare, augmentarea polivalenței personale [Ibidem, p. 46]. Învățarea adulților este o "luptă", accentul punându-se pe atitudinea activă a individului, care, departe de a "primi" învățătura, caută, descoperă, stabilește, dobândește (cunoștințe, competențe, obiceiuri). Învățatul adulților nu e deci acumulare, ci o reorganizare sau restructurare (uneori dezvoltare), a ceea ce se știe.

În felul acesta, trebuie să menționăm că, în virtutea unei necesare adecvări între formarea continuă a cadrelor didactice și dezvoltarea acestui proces, a fost elaborată Figura 1.1., în care este prezentată diversitatea componentelor formării continue a cadrelor didactice, ținându-se seama de diferite trepte de reprezentativitate.

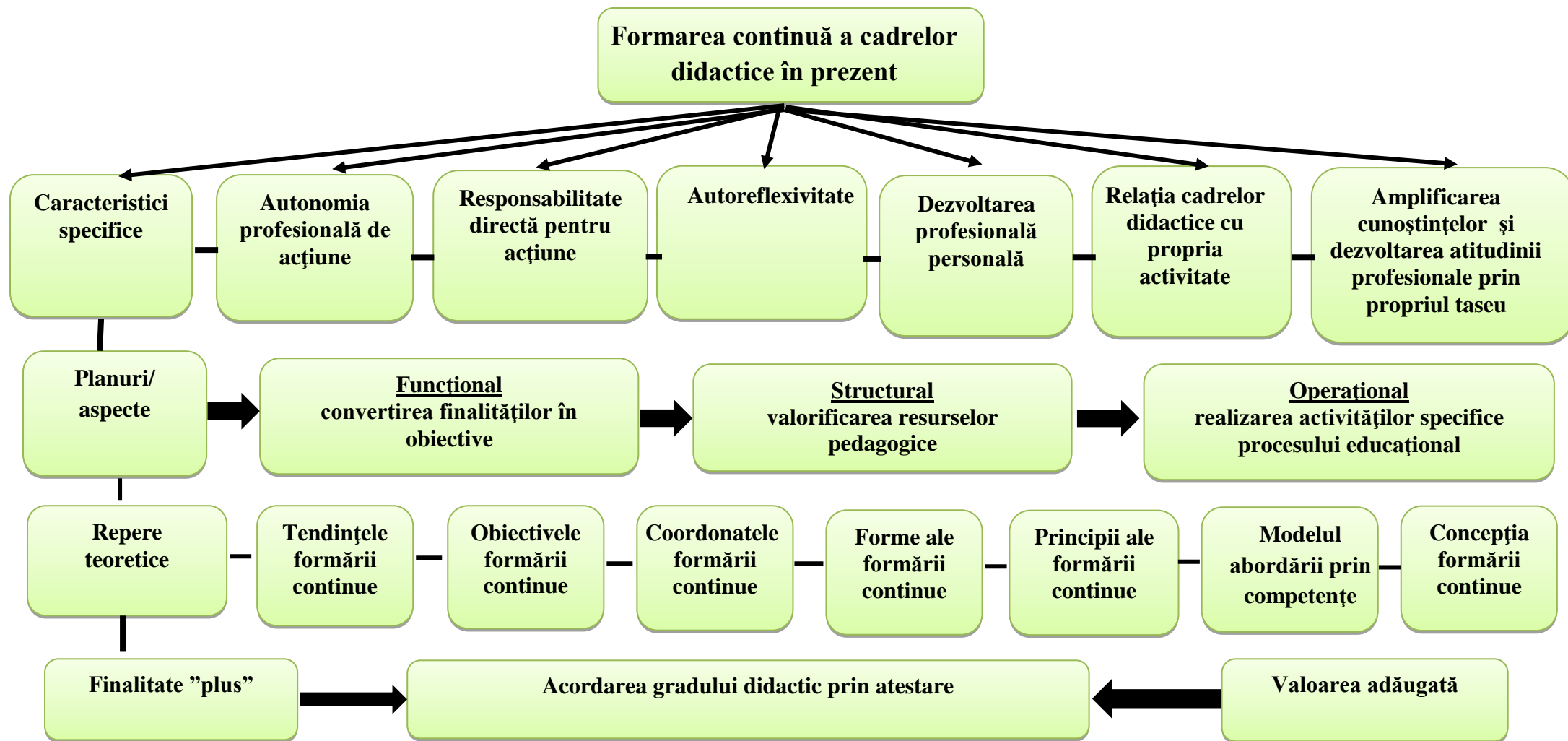

Figura 1.1. Procesul formării continue a cadrelor didactice

În **Capitolul 2, „Dinamica dezvoltării procesuale a formării continue a cadrelor didactice din învățământul general”**, sunt identificate nevoile de profesionalizare a cadrelor didactice corelate cu dezvoltarea procesuală a formării continue; descrise condițiile de dezvoltare și de rezultativitate a formării continue a cadrelor didactice.

În contextul abordării nevoilor de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul general se pare rațional *modelul discrepanței*, avându-l ca autor pe Kaufman R.A. și dezvoltat ulterior de Gagne R., Briggs M., Lebrun N. etc. [64, p. 239]. Acest model presupune culegerea celor mai valide date pentru a putea măsura cu precizie distanța care există între situația dorită și situația actuală și s-a dezvoltat pe terenul formării profesionale, ceea ce explică valoarea lui practică. Ca urmare, problema criteriilor pe baza cărora se definesc nevoile de formare continuă nu mai apare doar ca o problemă de politică a educației, ci și ca o problemă aplicativă specifică, ce se constituie și se rezolvă în contextul concret în care și pentru care se proiectează. În mediul pedagogic, analiza nevoilor de formare continuă se realizează, practic, comparând sarcinile solicitate de profesia de pedagog cu competențele de care dispun cadrele didactice care realizează sarcinile respective. În cazul în care se constată un decalaj între lista sarcinilor care definesc *situația dorită* și performanțele actuale ale cadrelor didactice, care definesc *situația actuală*, atunci acest decalaj indică apariția unei nevoi de formare continuă și poate face obiectul unui program de formare.

Prin sintetizarea opiniilor, privind *libertatea* în raport cu noțiunile de *responsabilitate*, *alegere*, *lipsa constrângerii*, *impunere*, *liberul arbitru*, *respect*, *alternative* se proiectează o linie de acțiune strategică în asumarea libertății cadrelor didactice de alegere a propriului traseu în formare continuă, cu atât mai mult că libertatea este una contextuală, iar orice constrângere *determină o anulare a libertății*.

Pentru a orienta corect activitatea de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul general este necesar a pune în valoare motivația acestora, aceasta fiind o componentă energetic-direcțională a potențialului lor de învățare. Pentru a promova educația de calitate și a forma personalități integre, cadrele didactice, încadrate în activitatea educațională, trebuie să fie calificate în mai multe domenii ale educației, perfecționați prin mai multe forme. Este necesar ca ei să valorifice experiența dobândită prin diverse activități de perfecționare, oferite de diverse instituții, să fructifice rezultatele cercetării pedagogice proprii; să favorizeze interdisciplinaritatea, să încurajeze inovația. Din punct de vedere participativ, a fost demonstrat că motivarea pentru obținerea gradului didactic este un factor de progres, este o conștientizare a importanței propriului mod de ”a exista” în profesie.

Putem remarca aici că motivația de realizare este o componentă importantă a procesului de profesionalizare, profesorii tinzând astfel să urmeze cariere provocatoare, suficient de complexe, dar nu atât de dificile încât să se sfârșească prin eșec. Prin urmare, motivarea profesională este un demers important, deoarece pornește de la ideea conform căreia o mare parte a vieții fiecare o petrece la locul de muncă.

În procesul de formare continuă un rol aparte îl au motivele de realizare, deoarece conduc spre realizarea standardelor de excelență. Reieșind din *teoria celor doi factori*, constatăm că anume factorii de dezvoltare acționează ca motivatori. Un motivator puternic al cadrelor didactice este performanța, succesul și, de asemenea, utilitatea.

Schematic putem reprezenta această teorie prin figura 2.1.

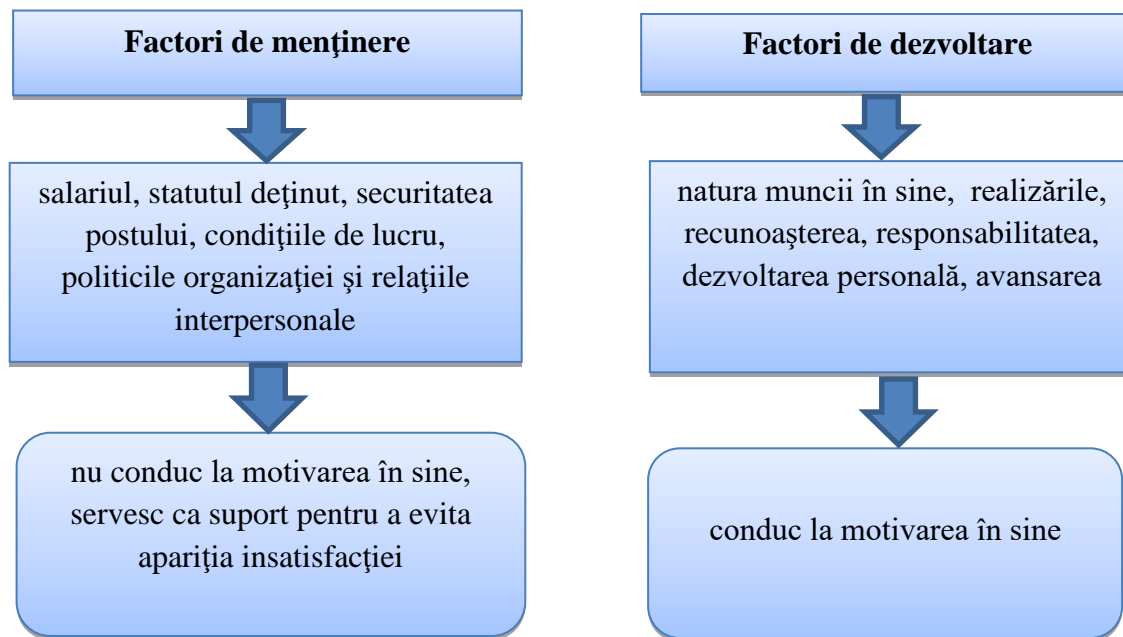

Fig. 2.1. Reprezentarea *teoriei celor doi factori*

Pornind de la *ideea procesualității*, care conferă coerență și finalitate actelor de formare, devenind factor de *mediere cauzală* a rezultatelor ce se obțin și care participă în mod esențial la reușita formării, se ajunge la factorul esențial în procesul de dezvoltare și anume cel de *marketing educațional*. Reieșind din specificul marketingului educațional, a fost argumentată necesitatea abordării **marketingului intern de formare**, care presupune o practică de formare continuă ce are ca obiectiv maxima eficiență a circuitului ideilor spre formabil prin implicarea proprie și care are ca rezultat livrarea de satisfacție către cadrul didactic, acestea obținând ceea ce doresc și ceea de ce au nevoie.

O importanță anume are și noțiunea de **folosibilitate** sau *utilizare* care înseamnă capacitatea de a utiliza confortabil/comod competențele formate sau se menține în *stare de competență*.

Având ca bază reperetele teoretice ale formării continue (caracteristici specifice, planuri, finalități „plus”), factorii intrinseci ai formării continue a cadrelor didactice: nevoile de profesionalizare, libertatea alegerii, motivarea; epigeneza dezvoltării, specificul marketingului educațional, abordarea noțiunii de *marketing intern de formare*, ca *factor al dezvoltării și rezultativității ca efect al dezvoltării*, a fost elaborat *Modelul dezvoltării procesuale a formării continue a cadrelor didactice*. De asemenea, a fost contextualizată formarea continuă în domeniul atestării cadrelor didactice al obținerii gradelor didactice.

Reieșind din specificul marketingului educațional, elucidat mai sus, considerăm ca este necesară introducerea în procesul de dezvoltare a procesului de formare continuă a cadrelor didactice noțiunea de **marketing intern de formare**, care presupune **o practică de formare continuă care are ca obiectiv maxima eficiență a circuitului ideilor spre formabil prin implicarea proprie a celui din urmă și care are drept rezultat livrarea de satisfacție către cadrele didactice, pentru un anumit profit profesional, acestea obținând ceea ce doresc și ceea de ce au nevoie.**

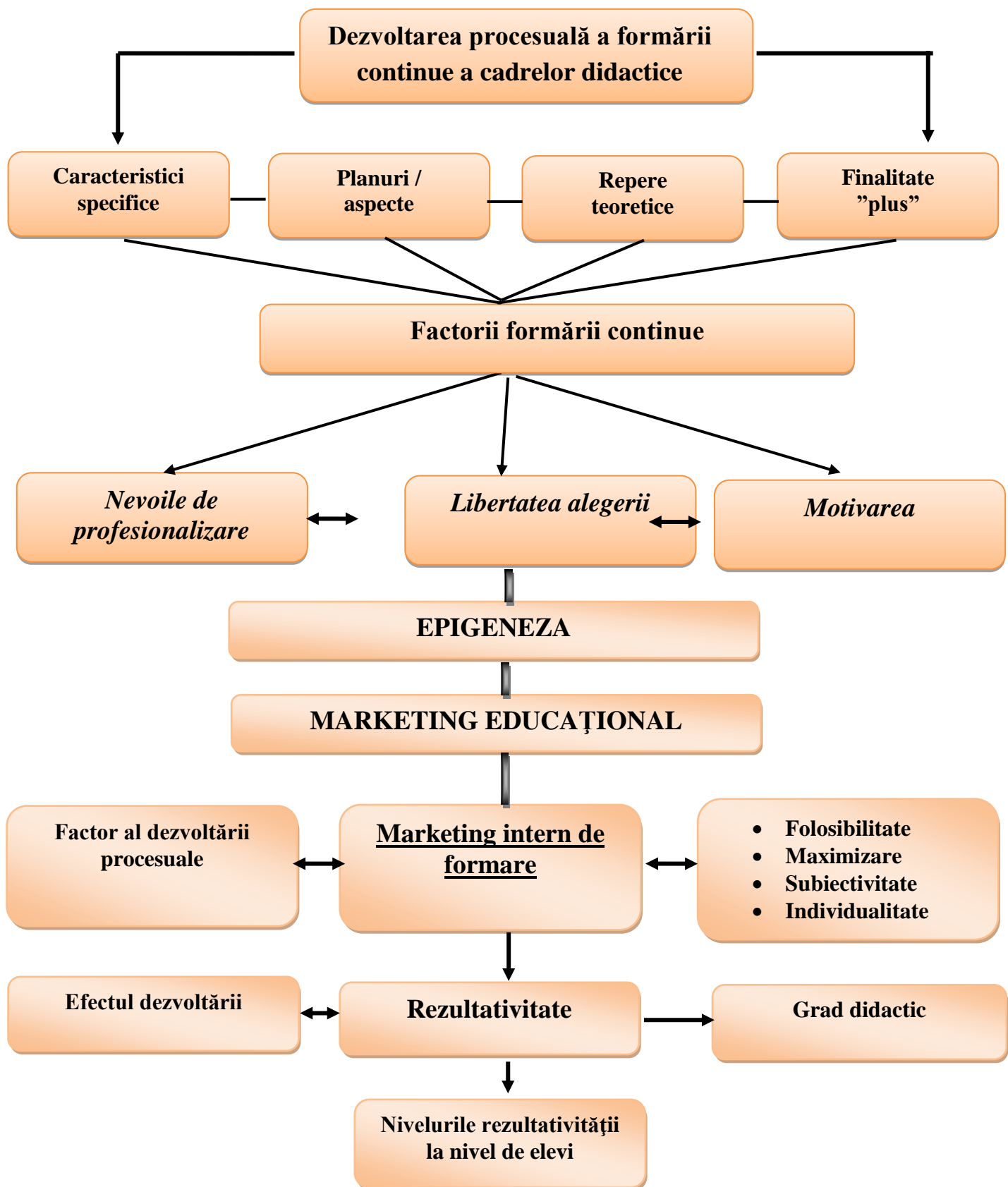

Fig. 2.2. Modelul de dezvoltare procesuală a formării continue a cadrelor didactice

În **Capitolul 3, "Abordarea experimentală a dezvoltării formării continue a cadrelor didactice din învățământul general"**, este descris experimentul pedagogic.

Experimentul pedagogic desfășurat a fost unul *intensiv*, organizat în perioada anilor 2014-2016, lotul de subiecți fiind constituit din cadre didactice din:

- (1) Școala primară-grădiniță nr.199 din Chișinău (total - 30 cadre didactice).
- (2) Liceul Teoretic „L. Deleanu” din Chișinău; Liceul Teoretic ”Cehov” (total - 77 cadre didactice).
- (3) Copiii din școala primară-grădiniță nr.199 din Chișinău (total - 60 copii).
- (4) Elevii din Liceul Teoretic „L. Deleanu” din Chișinău, Liceul Teoretic ”Cehov”, Chișinău, clasele 5-10 (total-124 elevi testați).

Scopul experimentului pedagogic a fost de a examina rolul *marketingului intern de formare* (MIF), ca o noțiune nouă în domeniul formării continue a cadrelor didactice, care vizează implicarea proprie a cadrului didactic în vederea unui anumit *profit profesional*, reflectat în atestarea la grad didactic. În plus, s-a proiectat stabilirea *impactului formării continue* a cadrelor didactice asupra reușitei copiilor/elevilor în procesul educațional, ca *indicator* al dezvoltării procesuale de formare continuă a cadrelor didactice. De asemenea, la bază au fost puse *funcțiile MIF* (funcția-premisă, funcția-mijloc, funcția-obiectiv). S-a urmărit faptul dacă MIF conferă formării continue unele aspecte pragmatice, cum ar fi formarea pentru intervenție și pentru rezultativitate. În acest context, variabilele dependente și independente au fost următoarele: *folosibilitatea, maximizarea de sine, subiectivizarea și individualizarea*.

Alt aspect important al **experimentului pedagogic** îl constituie formularea **ipotezei experimentale**: Există o corelație strânsă între procesul de formare continuă a cadrelor didactice, obținerea gradului didactic și rezultatele demonstrate de elevii acestora. În acest sens, rezultativitatea a presupus două aspecte esențiale:

- Progresul cadrelor didactice care, prin cunoștințele acumulate și competențele formate, au obținut gradul didactic prin atestare.
- Rezultatele concrete ale elevilor, ca aspect al performanțelor cadrelor didactice.

Experimentul pedagogic a inclus trei etape:

1. **Etapa 1.** Administrarea unui test inițial cu alegere multiplă în vederea constatării situației inițiale (Anexa 1).
2. **Etapa 2.** Formarea cadrelor didactice prin implicarea marketingului intern de formare (Anexa 2, Anexa 3).
3. **Etapa 3.** Validarea rezultatelor cadrelor didactice (Anexa 4); Analiza rezultatelor elevilor.

La etapa de constatare au fost incluse în total 107 cadre didactice repartizate în următoarele grupe de referință:

1. Cadre didactice ce aspiră la un grad didactic sau la următorul grad didactic (Grupa 1 și Grupa 3).
2. Cadre didactice ce au gradul didactic (doi) sau nu au grad didactic și nu aspiră la un grad didactic (Grupa 2 și Grupa 4).

La nivelul cadrelor didactice din toate grupele a fost aplicat testul inițial cu alegere multiplă, repartizarea itemilor de analiză fiind expusă în Tabelul 3.1.

Tabelul 3.1. Baza analitică a testului cu alegere multiplă

Criterii	Itemi	Nr. itemului
Factori externi de formare continuă	• schimb de experiență	1
	• nr. de activități de formare pe an	2
	• aspecte dezvăluite	3
	• neacceptarea, decizia conducerii, rămânerea în urmă	7
Factori interni de formare continuă	• motivația	4
	• ambiția, dorința, curiozitatea	6
Achiziții și aspirații	• aspirații	5,8
	• reușita	10
Punctul critic	• stop-ul	9

În Tabelul 3.2. sunt expuse rezultatele constatate în Grupa 1 și Grupa 2 de subiecți experimentali (din școala-primară).

Tabelul 3.2. Rezultatele procentuale la etapa de constatare (școala-primară)

Criterii	Nivelul	Grupa 1(%)	Grupa 2 (%)
Factori externi de formare continuă	• nivel înalt	53	40
	• nivel mediu	47	53
	• nivel slab	0	7
Factori interni de formare continuă	• nivel înalt	55	41
	• nivel mediu	40	35
	• nivel slab	5	25
Achiziții și aspirații	• nivel înalt	60	30
	• nivel mediu	40	64
	• nivel slab	0	6
Punctul critic	• nivel înalt	85	55
	• nivel mediu	15	40
	• nivel slab	0	5

Cadrele didactice din Grupa 1 sunt motivate în măsură mare de schimbul de experiență în promovarea la grad didactic și participă la mai mult de o activitate de formare continuă pe an. Cadrele didactice din Grupa 2, de asemenea, sunt motivate de schimbul de experiență, însă în măsură mai mică, deși participă în ultimii 3-5 ani la mai mult de o activitate de formare continuă pe an. Motivul de bază al participării la activitatea de formare continuă este „*cunoașterea mai bună*”, punând accentul pe achizițiile cognitive, în special.

Toate acestea ne îndreptățesc să apreciem că atât frecvența activităților de formare continuă, cât și *puterea lor formativă*, de concluzionare și de stabilire a unor acțiuni adecvate situației contribuie la îmbunătățirea caracterului general al formării, la stimularea motivației cadrelor didactice pentru formare, la creșterea exigenței cadrelor didactice față de propria activitate.

Datele respective stabilesc o stare inițială în cadrul unui anume segment de formare continuă, reprezentată comparativ în figurile de mai jos.

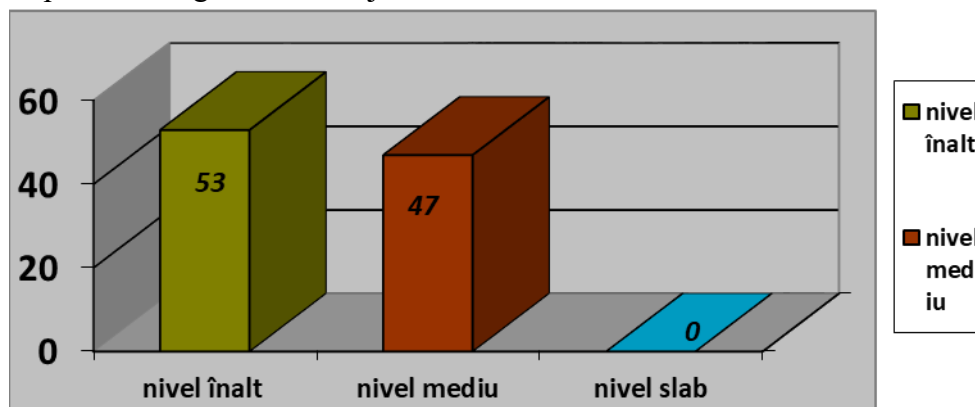

Fig. 3.1. Factorii externi ai formării continue a cadrelor didactice, grupa 1 (în %)

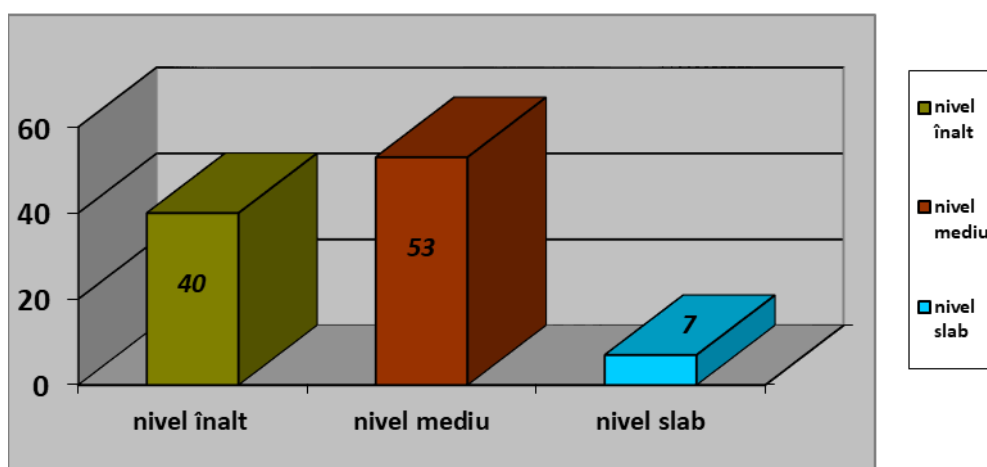

Fig. 3.2. Factorii interni ai formării continue a cadrelor didactice, grupa 2 (în %)

Dacă analizăm situația în grupele 3 și 4 (profesorii din liceu), aceasta nu se deosebește esențial de situația analizată mai sus. În Tabelul 3.3. sunt expuse rezultatele constatate în Grupa 3 și Grupa 4 de subiecți experimentali (liceu).

Tabelul 3.3. Rezultatele procentuale la etapa de constatare (liceu)

Criteria	Nivelul	Grupa 3 (%)	Grupa 4 (%)
Factori externi de formare continuă	• nivel înalt	60	38
	• nivel mediu	38	48
	• nivel slab	2	14
Factori interni de formare continuă	• nivel înalt	49	50
	• nivel mediu	48	29
	• nivel slab	3	21
Achiziții și aspirații	• nivel înalt	55	28
	• nivel mediu	41	65
	• nivel slab	4	7
Punctul critic	• nivel înalt	72	61
	• nivel mediu	23	31
	• nivel slab	5	8

Cadrele didactice din Grupa 3 sunt motivate, de asemenea, în măsură mare, de schimbul de experiență în promovarea la grad didactic și participă la mai mult de o activitate de formare continuă pe an. Cadrele didactice din Grupa 4, de asemenea, sunt motivate de schimbul de experiență, însă în măsură mai mică, deși participă în ultimii 3-5 ani la mai mult de o activitate de formare continuă pe an. Motivul de bază al participării la activitatea de formare continuă sunt „problemele în predare”, punând accentul, de asemenea, pe achizițiile cognitive. Printre factorii interni care determină aceste cadre didactice să participe la activități de formare continuă este, în temei, „dorința de a fi mai bun în profesie”, iar dintre factorii externi cadrele didactice au ales, în majoritatea cazurilor, *rămânerea în urma schimbărilor*.

În cazul acestei grupe de subiecți *marketingul intern de formare* nu devine un aspect de interes constant, contextul formativ rămânând pe o coordonată neindividualizată. În condițiile în care formarea cadrelor didactice nu implică motivarea acestora, implicarea lor în propria formare nu ocupă un loc special. Prin urmare, atât factorii externi, cât și cei interni acționează în mod specific pentru realizarea obiectivelor formării.

Datele respective stabilesc o stare inițială în cadrul unui anume segment de formare continuă, reprezentată comparativ în figurile de mai jos.

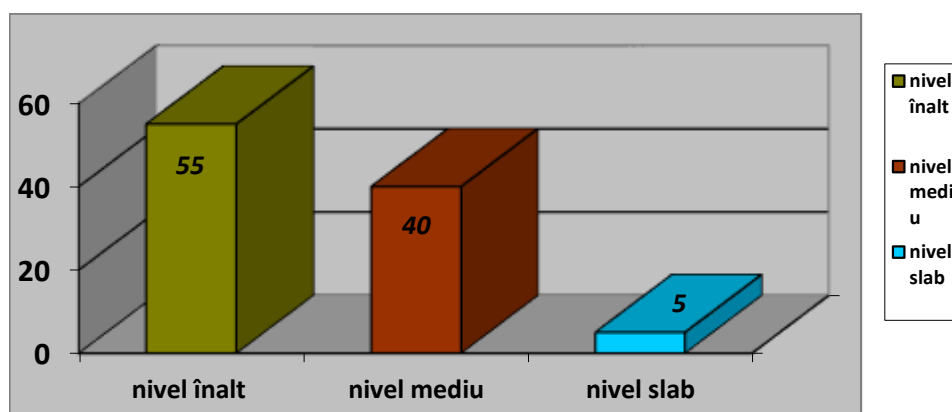

Fig. 3.3. Factorii externi ai formării continue a cadrelor didactice, grupa 3 (în %)

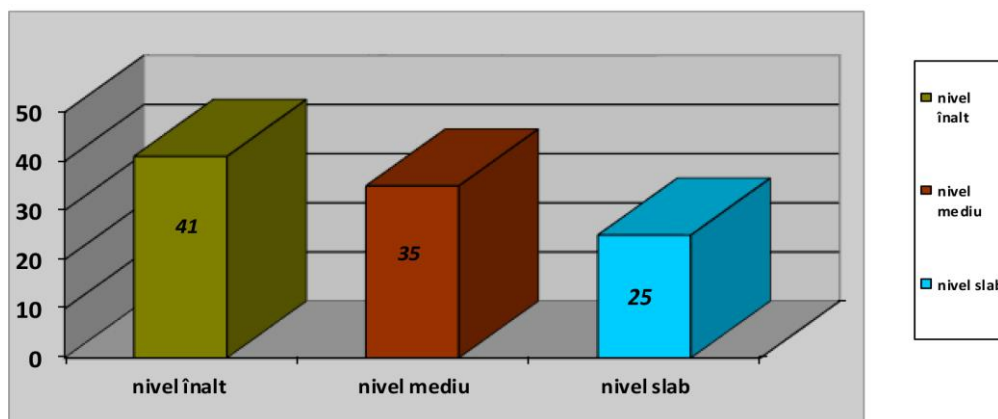

Fig. 3.4. Factorii interni ai formării continue a cadrelor didactice, grupa 4 (în %)

Etapa II a experimentului pedagogic. Experimentul s-a desfășurat consecutiv pe parcursul anilor 2014-2016, incluzând grupa 2 (15 subiecți) și grupa 4 (38 subiecți), în total 53 subiecți experimentali prin aplicarea *probelor sumative* A și B, constituite în total din 10 activități diferite.

Aceste activități au vizat următoarele aspecte:

- tipologia activităților de formare continuă;
- beneficiile avute în rezultatul activităților de formare continuă;

- perspective;
- probleme nerezolvate;
- motivarea pentru obținerea următorului grad didactic;
- aprecierea activității de formare continuă;
- specificul formării continue la locul de muncă;
- autoformarea;
- precizarea noțională;
- nevoile și motivarea pentru formarea continuă;
- evaluarea reciprocă;
- argumentarea alegerii făcute.

Experimentul a vizat nemijlocit antrenarea subiecților în analiza formării continue ca proces din perspectiva *marketingului intern de formare*, ca factor al dezvoltării. **Obiectivul principal** a fost să determinăm cauzale care au dus la nedorința cadrelor didactice de a aspira la următorul grad didactic și a-i motiva pentru participarea la activități de formare continuă în vederea obținerii unui sau următorului grad didactic.

Proba A (Anexa 2) a inclus realizarea activităților (în total 7) ce au vizat anumite delimitări tipologice în raport cu procesul de formare continuă; interferențele formative și de perspectivă ale acestora; argumentarea aspirațiilor /non-aspirațiilor la următorul grad didactic. În plus, s-a argumentat care sunt avantajele participării la un stagiul de formare continuă, care este atitudinea cadrelor didactice față de autoformare.

Toate activitățile respective au implicat, în primul rând, aspectele individualizării și, evident, cele *discursiv-analitice*. Accentul a fost pus pe *folosibilitate și maximizarea de sine*.

Proba B. Această probă a presupus *activitatea reciprocă* a subiecților experimentali, care *au lucrat constructiv în perechi*, primul pas presupunând alegerea unor răspunsuri posibile dintr-o listă dată, iar al doilea pas a presupus activitatea de apreciere reciprocă și de argumentare a acestei aprecieri.

După cum am putut deduce, formarea continuă a cadrelor didactice este un proces ambivalent, fiind o șansă sigură de emancipare profesională. În cadrul acesta, subiectul își construiește și își aproprie propriul domeniu formativ, domeniul identității sale profesionale, care devine o miză esențială în sfera profesiei sale. Formarea expresiei de sine profesionale este efectul marketingului intern de formare.

Dezvoltarea procesului de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul general nu este unul linear și lin, ci unul multidimensional și destul de tensionat, însă fiecare încearcă să-i facă față, în primul rând, obținând, mai devreme sau mai târziu, un anumit grad didactic.

Reieșind din cele expuse mai sus, putem deduce că esența *marketingului intern de formare* decurge, în mod potențial din preeminența eului profesional la participarea activă a cadrului didactic, la propria formare, care îl privește nemijlocit. Acesta este un proces de durată, complex, care privește fiecare cadru didactic în dezvoltarea personală. Cadrul didactic învață toată viața sa și acționează în sala de clasă în mod personal, fiind o subiectivitate în devenire profesională permanentă, construită, de fapt, în relațiile cu formatorul și elevii săi. Cadrul didactic refuză, prin marketing intern de formare, raportul de dominație asupra elevilor săi, de autoritate impusă în mod arbitrar. Cadrele didactice care urmează stagiul de formare continuă în bază de marketing intern sunt actori educaționali care intervin, prin angajament propriu, în formele de acțiune pe care doresc să le modifice, să le verifice. Ei se "înzestreaază", astfel, grație marketingului intern de formare, cu capacități, cu reflexivitate și cu repere, cu convingeri și cu argumente. Această dobândire a raportului de sine profesional cu sinele profesional devine substanțială în diversele dimensiuni formative.

Aspecte ale formării continue a cadrelor didactice ca elemente de dezvoltare procesuală

În contextul experimental desfășurat în vederea testării sau validării rezultatelor obținute, putem sesiza deja beneficiile pe care le-am obținut, întemeiate pe modalitatea de raportare orizontală la poziția finală pe care o acceptă cadrele didactice ca beneficiare ale unui proces de formare continuă bazată, în temei, pe esențializarea *marketingului intern de formare*.

Testarea subiecților experimentali s-a bazat pe caracterul participativ al evaluării, pe variabilele de evaluare, permițând participarea tuturor subiecților experimentali. Specificitatea testării a luat în considerare contextul particular al activităților desfășurate.

Este relevant și faptul că demersul experimental, destul de profund în aspectele sale, a oferit o posibilitate viabilă la problema validării nivelului de conștientizare de către cadrele didactice a rolului *marketingului intern de formare* la ameliorarea care schimbă profilul de competență.

În acest context analitic, trebuie să menționăm că **proiectul de dezvoltare profesională**, elaborat în cadrul **probei de validare**, poartă amprenta cadrului în care s-au desfășurat activitățile de formare, acest cadru fiind al descoperirii, al unor alte viziuni și al conștientizării importanței *marketingului intern de formare*. Nota distinctivă a acestei activități este dată de următoarele atribute corelate: *folosibilitate, individualizare, rezultativitate*, toate determinate foarte clar, având o „adresă” precisă și un rezultat verificabil.

Una din condițiile elaborării proiectului *de dezvoltare profesională* este aspectul de dezvoltare ca destinație finală. În cazul acesta, ca bază metodologică au servit *factorii intrinseci* ai formării continue, *libertatea alegerii și motivarea* pentru formarea continuă.

Organizarea corectă a procesului de dezvoltare profesională trebuie să răspundă cerinței de a imprima acestui proces destinații precise. Elaborarea acestui proiect a avut în obiectiv precizarea elementelor de destinație, ca finalitate. Pașii pe care i-au parcurs subiecții experimentali au presupus:

- Formularea destinației (obiectivul principal);
- Precizarea motivelor;
- Analiza nevoilor personale;
- Descrierea acțiunilor întreprinse;
- Identificarea finalităților.

Prin urmare, subiecții experimentali au pus în relație directă elementele de referință respective, pentru a ajunge, în final, la propria decizie acțională.

Printre formularea obiectivelor dezvoltării profesionale, ca rezultate anticipate ale procesului respectiv, se înscriu, în ordine ierarhică, următoarele :

- *extinderea competențelor mele profesionale;*
- *extinderea cunoștințelor în domeniul profesional;*
- *valorificarea oportunității de promovare în carieră;*
- *modelarea experienței profesionale;*
- *avansarea în profesie;*
- *menținerea într-o formă profesională modernă;*
- *formarea unei viziuni științifice la disciplină;*
- *cunoașterea noilor tendințe în domeniul de activitate, a colegilor din alte țări;*
- *promovarea educației de calitate etc.*

Dacă comparăm datele de la prima etapa inițială și cea finală, deducem următoarea situația reprezentată în Tabelul 3.4.

Tabelul 3.4. Rezultatele comparative ale etapelor de formare

criterii	Nivelul	Grupa 2 (%) Probă inițială	Grupa 2 (%) Probă finală	Grupa 4 (%) Probă inițială	Grupa 4 (%) Probă finală
Factori externi de formare continuă	nivel înalt	40	42	38	53
	nivel mediu	53	58	48	44
	nivel slab	7	2	14	3
Factori interni de formare continuă	nivel înalt	41	65	50	66
	nivel mediu	35	25	29	30
	nivel slab	25	10	21	4
Achiziții și aspirații	nivel înalt	30	40	28	33
	nivel mediu	64	57	65	62
	nivel slab	6	3	7	5
Punctul critic	nivel înalt	55	56	61	72
	nivel mediu	40	42	31	21
	nivel slab	5	2	8	7

În felul acesta, legătura directă dintre formarea continuă și obținerea unui grad didactic este demonstrată, urmând să fie analizată și componenta a treia – rezultatele elevilor / copiilor, în această relație de influență ”în lanț”.

Etapa validării rezultatelor demonstrate de elevi. Monitorizarea activității cadrelor didactice și testarea nivelului de competențe al elevilor din ambele grupe de cadre didactice în rezultatul formării continue la care au participat pe parcurs a constituit o etapă importantă în cercetarea aplicativă. S-a urmărit în ce măsură faptul obținerii gradului didactic de către profesorii din Grupa 1, din care au obținut gradul didactic 5 cadre didactice și Grupa 4, din care au obținut grade didactice 12 cadre didactice, a influențat rezultatele copiilor la diversele activități educaționale.

În felul acesta, a fost examinată rezultativitatea elevilor înainte de formarea continuă a cadrelor didactice (grupa martor) și după obținerea gradelor didactice (grupa experimentală), aici expunându-se doar rezultatele în clasele de elevi ale căror învățători/profesori au obținut, în final, grad didactic. În acest context, au fost urmărite rezultatele copiilor din 2 clase (școala-grădiniță, total 56 de copii, la vârsta de 5-6 ani și la vârsta de 6-7 ani) și a celor din 5 clase de liceu, la diferite discipline școlare (total 124 elevi din diferite clase promovate).

În Tabelul 3.5. sunt prezentate rezultatele la *dezvoltarea personală, educația pentru familie și viața în societate* în grupa martor (GM), comparativ cu rezultatele demonstrate de grupa experimentală (GE).

Tabelul 3.5. Date comparative la aria curriculară: *dezvoltarea personală, educația pentru familie și viața în societate* (AC1)

Nivelul	GM 2014-2015	GE 2015-2016	Diferența
foarte bine	60%	75%	+15%
bine	26%	17%	-11%
slab	14%	8%	-6%

Tabelul 3.8. Date comparative la aria curriculară: *științe, cunoașterea mediului și cultura ecologică* (AC4)

Nivelul	GM 2014-2015	GE 2015-2016	Diferența
foarte bine	38%	44%	+6%
bine	45%	49%	+4%
slab	17%	7%	-10%

În baza datelor din tabel, constatăm o creștere a notei medii a elevilor cu circa 1,26 unități, ajungând la 8,58, care este o notă medie bună. Prin îndrumarea intereselor elevilor spre modalitățile de îmbogățire a cunoștințelor, prin monitorizarea corectă a activității acestora, oferindu-i diverse variante de interpretare, prin ghidarea interesului elevilor, profesorii au obținut rezultate semnificate, marcate și de creșterea notei medii pe trimestru. Prin urmare, profesorii au folosit instrumente de lucru de utilitate crescută în descifrarea sensului logic al informației.

Tabelul 3.9. Rezultatele elevilor în baza notei medii

	clasa, semestrul	nota medie (inițială)	clasa, semestrul	nota medie (finală)	creșterea numerică
1.	5 /II	7,3	6/ I	8,4	1,1
2.	9/II	6,8	10/II	8,1	1,3
3.	8/II	8,2	9/I	8,9	0,7
4.	7/II	7,8	8/II	9,0	1,2
5.	6/II	6,5	7/I	8,5	2,0
	Total	7,32		8,58	1,26

Examinând metodologia *experimentului pedagogic* la nivelul cadrelor didactice și al elevilor, constatăm, ca dovadă a eficienței acestuia, că *marketingul intern de formare*, conform ipotezei experimentale, își dovedește rolul în dezvoltarea procesuală a formării continue a cadrelor didactice. Dacă profesorul se angajează total în propria sa formare continuă, dirijându-și pașii conform unor criterii de reușită profesională, atunci dezvoltarea aceasta se materializează într-un grad didactic, care, la rândul său, influențează pozitiv formarea/dezvoltarea competențelor copiilor /elevilor, materializată într-o creștere procentuală de 20% a nivelului de conștientizare a factorilor interni de formare continuă, printre care se înscrie și *marketingul intern de formare*; obținerea de grad didactic de către 17 cadre didactice în baza stagiilor de formare continuă frecventate și, ca rezultat, creșterea notei medii a elevilor cu circa 1,78 unități numerice.

Probele experimentale sugerează că dezvoltarea procesuală a formării continue a cadrelor didactice din învățământul general este un fenomen complex, care afectează, în primul rând, personalitatea cadrului didactic, apoi sistemul ca atare. Dezvoltarea e un proces în care fiecare nivel de organizare presupune o reorganizare a nivelului anterior, implicând factori cauzali secvențiali, diferențieri și integrări progresive și organizare ierarhică. *Procesualitatea* formării continue reprezintă, așadar, o dimensiune dinamică care permite valorificarea structurilor multidimensionale, fixate într-un cadru

relativ static. El implică realizarea formării continue în *context deschis*; realizarea formării continue prin *activități concrete*, organizate formal și non-formal, și prin *probe concrete*, determinate de raporturile existente.

Modul de funcționare a formării continue este determinat de *sistemul individualizat* al formării continue prin dinamizarea raporturilor dintre obiectivele și conținuturile de bază corespunzătoare acestora; avansarea metodologiilor de realizare a formării continue în concordanță cu resursele disponibile; acțiunile implicate; strategia implicării personale, de progres. Este evident că prin flexibilitatea ei, procesualitatea experimentală a reușit să angajeze un complex de aspecte cognitive, afectiv-motivaționale și acționale de receptare, conceptualizare, procesare, transfer, formalizare etc., fiecare cu mecanismele lui specifice, care au generat schimbări cantitative și calitative, stabile și de durată, în condiția cadrelor didactice și a elevilor, care în mod sintetic se cheamă formare/ învățare.

Introducerea în dezvoltarea procesuală a formării continue a cadrelor didactice noțiunea de *marketing intern de formare*, care presupune o practică de formare continuă ce are ca obiectiv maxima eficiență a circuitului ideilor spre formabil prin implicarea proprie a celui din urmă și care are drept rezultat livrarea de satisfacție către cadrele didactice, a condus spre un anumit profit profesional, acestea obținând grade didactice.

Asistența oferită de cadrul didactic sieși pentru a fi un bun profesionist îl ajută să-și însușească o nouă modalitate de a activa, o adaptare neîntreruptă la transformările din domeniu, o schimbare oferită schimbării. **Marketingul intern de formare** înseamnă un continuum care propune o reasezare a diferitelor componente ale formării într-o structură complexă și flexibilă, conducând toate la asistența complexă a cadrului didactic, pe parcursul întregii activități profesionale.

Reflecția intrapersonală asupra propriei acțiuni a permis cadrelor didactice să conștientizeze ceea ce au de făcut, să-și corecteze greșelile, să-și amelioreze performanțele. Procesul de formare continuă pornește de la acțiune pentru a reveni la ea, el permite construcția personală a cunoștințelor recunoscute, plecând de la o experiență confirmată. Acest proces este organizat în jurul unei corelări între acțiune și reflecție, dând sens unei practici în care poți reuși.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Procesul de formare continuă a cadrelor didactice se află astăzi în plină dezvoltare. Fără îndoială, ca și alte fenomene educaționale, ea păstrează mereu o anumită distanță față de realizările existente în domeniu. Ea reprezintă, în tot ansamblul său, o mare realizare a sistemului de învățământ bazată pe încrederea în puterea sa de influență formativă asupra subiecților educației.

În rezultatul cercetării tematicii respective, s-au constatat următoarele aspecte valoroase în contextul transformărilor ce se produc în educație:

1. S-a determinat analitic că schimbările care au loc în gândirea și practica educațională, precum și evoluțiile previzibile, au repercusiuni asupra ideii de formare continuă a cadrelor didactice din sistemul de învățământ general, depășind cu mult limitele existente care îi sunt atribuite azi, în special pe cele ale *procesualității*. În acest context, afirmăm că formarea continuă este temeiul unui *proces continuu* de dezvoltare a ființei umane, în general, și a cadrelor didactice, în special. De asemenea, a fost definită *formarea continuă* ca ansamblu de activități și de practici care solicită implicarea cadrelor didactice pentru amplificarea propriilor cunoștințe, perfecționarea competențelor, analiza și dezvoltarea atitudinilor profesionale, evidențierea coordonatelor de bază ale formării continue.
2. Prin sinteză analitică s-a ilustrat că pentru definirea obiectivelor și a parcursului său actualizat, formarea continuă a cadrelor didactice din sistemul educațional al Republicii Moldova nu poate să se detașeze de contribuția esențială a tendințelor din Europa, întemeierea pe *conceptul de dezvoltare cumulativă* a nivelului de competență a cadrului didactic marcând evoluția spre tratarea unui aspect de bază al formării continue, cel de *acordare a gradelor didactice*.
3. Relevanța soluțiilor propuse are o bază teoretică fundamentală, cuprinsă în amploarea problemelor ridicate, complexitatea factorilor care acționează, necesitatea de a adapta și a *imagina soluții noi* au cerut fundamentări teoretico-practice, cum ar fi *reconceptualizarea formării continue* în învățământul general, care valorifică mai multe domenii adiacente: interesul și nevoile cadrelor didactice, revizuirea principiilor (completarea cu principiul *experianțialității*, *constructivității*, *anticipării și previziunii nevoilor de formare continuă*, *participării active și aplicativității*), racordarea formării continue cu motivația cognitivă a cadrelor didactice, care au ilustrat necesitatea axării pe ideea de responsabilizare a cadrelor didactice, promovată activ în domeniul formării continue din Republica Moldova, necesitatea încurajării, cu mai multă insistență de încadrare în procesul de formare continuă și construirea unui traseu propriu de dezvoltare personală.
4. Rezultatele teoretice și aplicative ale cercetării constituie un cadru de referință pentru dezvoltarea continuă a competențelor profesionale ale cadrelor didactice din învățământul general în raport cu necesitățile educaționale, tendințele existente și gradul didactic solicitat, de motivare a autoformării și realizării unei activități didactice de calitate; repere de bază în organizarea eficientă a procesului de evaluare a cadrelor didactice, de dezvoltare profesională și avansare în carieră.
5. Logica dezvoltării procesuale a formării continue a cadrelor didactice presupune o monitorizare a situației în procesul educațional la nivel de copii/elevi, care să favorizeze formarea lor adecvată. În momentul când este pus în evidență caracterul definitoriu al acestui fapt care îl sprijină, s-a insistat asupra rolului primordial al orientării actualizate a educației spre

interiorizarea învățării în modalități specifice individului, care conduce spre depistarea acelor aspecte care conferă formării continue raționalitate și utilitate.

6. Prin sintetizarea opiniilor privind libertatea în raport cu noțiunile de responsabilitate, alegere, lipsa constrângerii, impunere, liberul arbitru, respect, alternative se proiectează *o linie de acțiune strategică* în asumarea libertății cadrelor didactice în alegerea propriului traseu de formare continuă. De asemenea, a fost promovată ideea că pentru a orienta corect activitatea de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul general este necesar a pune în valoare motivația acestora, ca fiind o componentă energetic-direcțională a potențialului lor de învățate.
7. Pornind de la *ideea procesualității*, care conferă coerență și finalitate actelor de formare devenind factor de *mediere cauzală* a rezultatelor ce se obțin și care participă în mod esențial la reușita formării, se ajunge la factorul esențial în procesul de dezvoltare și anume cel de *marketing educațional*. Reieșind din specificul marketingului educațional, a fost argumentată necesitatea abordării *marketingului intern de formare*, care presupune o practică de formare continuă ce are ca obiectiv maxima eficiență a circuitului ideilor spre formabil prin implicarea proprie și care are ca rezultat livrarea de satisfacție către cadrele didactice, acestea obținând ceea ce doresc și ceea ce au nevoie. O importanță anume are și noțiunea de *folosibilitate*, care înseamnă, în primul rând, a se menține *în stare de competență*.
8. Având ca bază reperetele teoretice ale formării continue (caracteristici specifice, planuri, finalități *plus*), factorii intrinseci ai formării continue a cadrelor didactice: nevoile de profesionalizare, libertatea alegerii, motivarea; epigeneza dezvoltării, specificul marketingului educațional, abordarea noțiunii de *marketing intern de formare*, ca factor al dezvoltării și rezultativității ca efect al dezvoltării, a fost elaborat *Modelul de dezvoltare procesuală a formării continue a cadrelor didactice*. De asemenea, a fost contextualizată formarea continuă în domeniul obținerii gradelor didactice.
9. Aplicarea în practică și explorarea acestor multiple resurse în vederea formării cadrelor didactice din învățământul general au pus deci probleme de concepere și de competență, de conștientizare a unei stări, de fapt, reflectată într-o creștere procentuală de 20% a nivelului de conștientizare a factorilor interni de formare continuă și de valorificare a unei stări posibile, revizuirea propriului program de formare continuă.
10. Concluzia generalizatoare în cercetare constă în soluționarea *problemei științifice* privind conceptualizarea noțiunii de *marketing intern de formare* ca factor al dezvoltării procesuale a formării continue a cadrelor didactice, fapt care a contribuit la precizarea rolului fiecărui cadru didactic în propria formare continuă, în vederea direcționării moderne a acestui proces.

Reieșind din aceste rezultate științifice, putem formula următoarele **recomandări**:

1. prin *creditarea pe cont propriu* a formării continue a cadrelor didactice din învățământul general este rațional de a introduce în procesul respectiv al **Programului de formare**, bazat pe principiul *libertății profesionale*, responsabilizarea personală, astfel ca fiecare cadru didactic să fie cât mai *flexibil interior*, asumându-și în mod deliberat toate funcțiile profesionale ce îi revin;
2. **administrarea personalizată** a resurselor de formare continuă urmează să reprezinte o condiție esențială a eficientizării dezvoltării profesionale, reprezentând, până la urmă, convertirea criteriilor de eficiență în **reguli de organizare** a procesului de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul general;
3. a structura procesul de formare continuă a cadrelor didactice ca pe o prelungire liniară a *nevoilor de formare ale acestora*, pe deplin conștientizate, valorificând la maximum resursele existente

sau previzibile. Numai nevoile care trec prin filtrul acestei reguli devin adevărate repere de reușită;

4. din punctul de vedere al *motivației*, este necesar a determina foarte clar noțiunea de **statut al formabilului** în domeniul educației, care reclamă participarea cu multă satisfacție la programul de formare și în funcție de care fiecare poate beneficia de forme specifice, ontologice, de formare;
5. a include în Regulamentul de formare continuă a cadrelor didactice un articol ce ar viza **responsabilitatea** acestora pentru propriul profil profesional.
6. a completa *Metodologia de evaluare a cadrelor didactice din învățământul general* cu un capitol ce vizează *dezvoltarea cumulativă* a nivelului de competență a cadrului didactic și cel de *acordare a gradelor didactice*.

BIBLIOGRAFIE

1. Afanas A., *Formarea continuă a profesorului – deziderat al școlii contemporane*. În: Univers Pedagogic, 2016, nr. 2.
2. Andrițchi V., *Teoria și metodologia managementului resurselor umane în învățământ*. Chișinău: Print Caro, 2012. 288 p.
3. Andrițchi V., *Formarea cadrelor didactice – direcție strategică a managementului calității*. Materialele Conferinței Științifice. În: Modernizarea învățământului superior în contextul integrării europene. Chișinău: Evrica, 2007, p. 335-340.
4. Baci S., *Educația adulților – un deziderat al timpului*. În: Didactica Pro..., 2001, nr. 3, p. 12-14.
5. Baci S., *Managementul instituției școlare. Ghid de formare profesională a cadrelor didactice*. Chișinău: Știința, 2007, 56 p.
6. Bucun N., Caisin S., Rudic Gh. et. al. *Marketingul în învățământ. Program de formare continuă în domeniul managementului educațional*. Modulul 4. Chișinău: Institutul de Formare Continuă 2004, 224 p.
7. Callo T., *Conceptul dezvoltării profesionale*. În: Univers Pedagogic, 2004, nr. 1, p. 17-20.
8. Callo T., *Cultura responsabilizării cadrelor didactice – o exigență actuală*. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2008, nr. 9, p.11-14.
9. Callo T., *Școala științifică a pedagogiei transprezente*. Chișinău: Pontos, 2010. 319 p.
10. Callo T., *Educația permanentă ca factor al schimbării*. În: Perspectiva axiologică asupra educației în schimbare. Chișinău: Print Caro, 2011, p. 133-162.
11. Callo T., Paniș A., Andrițchi V. et. al. *Educația centrată pe elev*. Chișinău: Print-Caro, 2010. 171 p.
12. Cara A., *Formarea/dezvoltarea profesională a personalului didactic la nivelul instituției școlare*. Institutul de Politici Publice, 2006. 46 p.
13. Cara A., *Calitatea formării continue din perspectiva conceptului „școli prietenoase față de copii”*. În: Univers Pedagogic, 2008, nr. 2, p. 28-32.
14. Cara A., *Aspecte ale formării /dezvoltării profesionale a cadrelor didactice la nivelul de unitate școlară*. În: Univers Pedagogic, 2007, nr. 1.
15. Cara A., *Formarea continuă a cadrelor didactice din perspectiva asigurării calității educației în sistemul de învățământ din Republica Moldova*. În: Calitatea procesului educațional: aspecte cantitative și calitative în contextul standardelor europene. Chișinău, 2007, p. 32-33.

16. Cara A., Cerbușca P., Chicu V., etc. *Standarde de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*. Chișinău, 2016, 9 p.
17. Cojocaru V. Gh., *Schimbarea în educație și schimbarea managerială*. Chișinău: Lumina 2004. 336 p.
18. Cojocaru V. Gh., *Calitatea în educație. Managementul calității*. Chișinău: UPS, 2007. 268 p.
19. Cojocaru-Borozan M., *Teoria culturii emoționale. Studiu monografic asupra cadrelor didactice*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2010. 239 p.
20. Cojocaru-Borozan M., Zagaievschi C., Stratan N., *Pedagogia culturii emoționale*. Chișinău: UPS “Ion Creangă”, 2014. 200 p.
21. Dandara Otilia. *Inițiere în cariera profesională pentru studenții pedagogi*, Tip. UPS „Ion Creangă”, 2013, 156 p.
22. Dubar C., *Criza identităților*. Chișinău: Știința, 2003. 231 p.
23. Guțu Vl., *Educația centrată pe cel ce învață*. Chișinău: CEP USM, 2009.
24. Guțu Vl., Poștan L., *Didactica pentru adulți din perspectivă motivațională*. Chișinău: CEP USM, 2007. 176 p.
25. Guțu Vl., *Profesorul în societatea contemporană: între modernism și postmodernism: eficiență și funcționalitate*. Chișinău: CEP USM, 2014, p. 7-16.
26. Guțu Vl., *Învățământ centrat pe competențe: schimbări de paradigmă*. În: Schimbarea paradigmei în teoria și practica educațională. Chișinău: CEP USM, 2009, p. 11-19.
27. Guțu Vl., *Pedagogie*. Chișinău: CEP USM, 2013. 508 p.
28. Nagnibeda-Tverdohleb T., *Formarea profesională – factor de schimbare a învățământului de tip european*. Chișinău: UPS ”Ion Creangă”, 2008 p. 8-11.
29. Nagnibeda-Tverdohleb T., *Formarea culturii toleranței în cadrul activităților educaționale*. Istanbul: Clubul internațional pedagogic al DÎ din capitalele europene, 2009, p. 38
30. Nagnibeda-Tverdohleb T., *Marketingul intern ca o condiție de dezvoltare a procesului de formare continuă a cadrelor didactice*. Chișinău: IȘE 2016, p. 292-294.
31. Nagnibeda-Tverdohleb T., *Nevoile de profesionalizare ale catedrelor didactice corelate cu procesul de formare continuă*. Revistă de științe socio-umane, 2016, nr. 3 (34), p. 4-9.
32. Paniș A., *Filosofia constructivistă în profesionalizarea cadrului didactic*. În: Pledoarie pentru educație – cheia creativității și inovării. Materialele Conferinței Științifice Internaționale, Chișinău Print-Caro, 2011, p. 273-276.
33. Paniș A., *Nevoia de dezvoltare profesională a cadrelor didactice*. În: Personalitatea integrală – un deziderat al educației moderne. Chișinău: IȘE, 2010, p. 267-269.
34. Paniș A., *Deciziunea managerială în profesionalizarea cadrului didactic*. Chișinău: Print-Caro, 2010. 144 p.
35. Pogolșa L., *Marketingul educațional – una din condițiile managementului de calitate a curriculumului*. În: Pledoarie pentru educație – cheia creativității și inovării. Chișinău: Print Caro, 2011, p. 331-335.
36. Pogolșa L., *Teoria și praxiologia managementului curriculumului*. Chișinău: Lyceum, 2013. 368 p.
37. Pogolșa L., *Renovarea educației privind managementul curriculumului școlar*. În: Univers Pedagogic, 2010, nr. 3, p. 3-14.
38. Țvircun Victor, *Capacitatea dinamică a cadrului didactic și calitatea*. În: Didactica Pro... Revistă de teorie și practică educațională. Nr. 4-5 (50-51), Chișinău: octombrie, 2008.

39. Țvircun Victor, *Direcții tematice ale cercetării științifice în pedagogie (cazul Republicii Moldova)*. În: *Academos*. Nr. 3. Chișinău, 2016, p. 124-131.
40. Voiculescu F., *Analiza resurse-nevoi și managementul strategic în învățământ*. București: Aramis, 2004. 414 p.
41. Zamfir A., *Cercetări de marketing*. București: Fundația România de Măine, 1993.

ADNOTARE

Nagnibeda-Tverdohleb Tatiana

Dezvoltarea procesuală a formării continue a cadrelor didactice din învățământul general, teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău, 2018

Structura tezei: Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 205 surse, 5 anexe, 139 pagini text de bază, 5 figuri, 9 tabele.

Publicații la tema tezei: Rezultatele cercetării au fost reflectate în 6 publicații științifice, dintre care 3 articole în reviste de profil, 2 comunicări la conferințe științifice internaționale.

Cuvinte-cheie: dezvoltare, procesual, formare continuă, marketing intern de formare, rezultativitate, folosibilitate, nevoi, motivație, libertate profesională.

Domeniul de studiu: Formarea continuă a cadrelor didactice.

Scopul lucrării: Elaborarea *Modelului dezvoltării procesuale a formării continue a cadrelor didactice* și aplicarea lui la nivelul învățământului general, verificarea și validarea datelor experimentale.

Obiectivele cercetării: Analiza concepțiilor, modelelor, viziunilor în domeniul formării continue privind deschiderile acestora spre dezvoltare (factori, condiții, cauze, influențe); examinarea procesului de formare continuă prin reliefarea componentei dezvoltative, inclusiv cea procesuală; valorizarea unor aspecte ale formării continue din perspectiva procesualității și folosibilității; reliefarea unei noi abordări a performării în procesul de formare continuă; semnificarea factorilor formării continue prin esențializarea acelor aspecte ce potențează rezultativitatea; proiectarea unor acțiuni analitice, pornind de la performativitatea cadrelor didactice ca rezultat al formării continue.

Noutatea științifică: Pornind de la *ideea procesualității*, care conferă coerență și finalitate actelor de formare, devenind factor de *mediere cauzală* a rezultatelor ce se obțin și care participă în mod esențial la reușita formării, se ajunge la elementul esențial în procesul de dezvoltare și anume cel de *marketing educațional*. Reieșind din specificul marketingului educațional, a fost argumentată necesitatea abordării *marketingului intern de formare*, care presupune o practică de formare continuă ce are ca obiectiv maxima eficiență a circuitului ideilor spre formabil prin implicarea proprie, acest fenomen fiind unul abordat inovativ în cercetarea de față.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în conceptualizarea noțiunii de *marketing intern de formare* ca factor al dezvoltării procesului de formare continuă a cadrelor didactice, fapt care a contribuit la precizarea rolului fiecărui cadru didactic în propria formare continuă, în vederea direcționării acestui proces.

Semnificația teoretică constă în *formularea* tendințelor și a obiectivelor în domeniul formării continue prin sintetizarea principiilor europene ale formării continue, revizuirea formării continue din perspectivă postmodernă, ca *proces* de lungă durată, conceperea formării continue la cele trei nivele de referință (funcțional, structural, operațional), completarea formelor de perfecționare a personalului didactic, evidențierea interrelațiilor formării continue, precizarea factorilor de menținere a cadrelor didactice în actualitate, *reconceptualizarea* formării continue în învățământul general, revizuirea principiilor, racordarea formării continue la motivația cognitivă a cadrelor didactice.

Valoarea aplicativă a cercetării: Având ca bază reperele teoretice ale formării continue (caracteristici specifice, planuri, finalități plus), factorii intrinseci ai formării continue a cadrelor didactice: nevoile de profesionalizare, libertatea alegerii, motivarea; epigeneza dezvoltării, specificul marketingului educațional, abordarea noțiunii de *marketing intern de formare*, ca factor al dezvoltării și rezultativității ca *efect al dezvoltării*, a fost elaborat *Modelul de dezvoltare procesuală a formării continue a cadrelor didactice*, valoarea aplicativă a căruia a fost testată în cadrul experimentului pedagogic.

Implementarea rezultatelor științifice: școala primară-grădiniță nr.199 din Chișinău; Liceul Teoretic „L.Deleanu” din Chișinău; Liceul Teoretic ”Cehov” (atât la nivel de cadre didactice, cât și la nivel de copii/elevi).

АННОТАЦИЯ

Нагнибеда-Твердохлеб Татьяна

Процессуальное развития непрерывного образования для педагогических кадров
(доуниверситетского образования),

кандидатская диссертация педагогических наук, Кишинэу, 2018

Структура диссертации. Работа состоит из введения, трёх глав, выводов и рекомендаций, библиографии из 205 источников, 5 приложений, 139 страниц основного текста, 5 фигур, 9 таблиц.

Публикации диссертации: Результаты исследования были изложены в 6 научных публикациях, из которых 3 статьи в опубликованных в педагогических журналах, 2 научные доклады на международных конференциях.

Ключевые слова: развитие, процесс, непрерывное образование, внутренний маркетинг обучения, результативность, исползуемость, мотивация, профессиональная свобода.

Область исследований – непрерывное образование дидактических кадров.

Цель исследования: выработка Модели развития процесса непрерывного образования дидактических кадров и её применение на уровне доуниверситетского образования; проверка и валидация экспериментальных данных.

Задачи исследования: анализ концепций, разных позиций в области непрерывного образования относительно их открытеем к развитию (факторы, условие, причины, влияния); реконфигурация процесса непрерывного образования посредством выделения развивающего компонента, включительно и процессуального; валорификация некоторых аспектов непрерывного образования из перспективы их процессуальности и утильности; выделение нового видения перформативности в процессе непрерывного образования; значимости факторов непрерывного образования через выделение тех аспектов, которые ведут к результативности; проектирование аналитических действий отталкиваясь от перформативности дидактических кадров – как результат непрерывного образования.

Научная новизна базируется на идее *процессуальности*, которая заключается в том, что происходит сменяемость различных видов деятельности в постоянном взаимодействии, начиная от процесса формирования и подводя к результатам, которые приведут в конечном итоге к успеху в обучении. Этому будет способствовать образовательный маркетинг. Специфика образовательного маркетинга заключается в том, что его необходимо приближать к внутреннему маркетингу обучения, который предполагает непрерывность образования, направленного на максимальную эффективность различных идей, которые способствуют развитию собственных идей. В настоящем исследовании это явления можно считать инновационным.

Сущность научной проблемы заключается в концептуализации понятие внутреннего *маркетинга обучения*, как фактор развития непрерывного процесса образования учителей, что способствовало уточнить роль каждого учителя в собственной повышении квалификации.

Теоретическое значение работы заключается в формулировании тенденции и целей в области повышении квалификации синтезируя европейские принципы для повышения квалификации, пересмотр процесса повышении квалификации с постмодернистской перспективы как длительный процесс, проектирование повышении квалификации на трех уровнях (функциональный, структурный, операционный), заполнения форм для повышения квалификации дидактических кадров, выделение взаимоотношении в процессе непрерывного образования, уточнение факторов поддержания педагогических кадров в реальность, пересмотрение концепта непрерывного образования в доуниверситетское образование, пересмотр принципов, связь между непрерывного образования и когнатическая мотивация педагогических кадров.

Прикладное значение диссертации: на базе теоретических основ системы непрерывного образования (специфические особенности, цели, планы) и внутренних факторов непрерывного образования педагогических кадров (свобода выбора, мотивация, особенности образовательного маркетинга, фактор развития и результативности) была разработана *Модель развития процесса непрерывного образования дидактических кадров*, практическая значимость которой была проверена в ходе эксперимента.

Имплементация научных результатов была реализована в процессе преподавания в начальной школе – детский сад 199, Теоретический лицей «Л.Деляну», Теоретический лицей «Чехов», муниципии Кишинэу, на учителей и на учеников.

ANNOTATION

Nagnibeda-Tverdohleb Tatiana

The processive development of continuous training for teachers (from pre-university education), teaching science PhD thesis, Chişinău, 2018

Thesis structure: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography from 205 sources, 5 annexes, 139 pages of main text, 5 figures, 9 tables.

Publications at the thesis theme: Research results were reflected in 6 scientific publications, including articles in profile magazines - 3, 2 communications at the international conferences.

Keywords: development, process, training, internal marketing training results, performing, usability, needs, motivation, professional freedom.

Study field: Training courses for teachers

The work purpose: elaboration of an model of training development process for teachers and it application to the pre-university education; verification and validation of the experimental results.

Research objectives: The analysis of the ideas about continuous training from the perspective of opening for development (factors, conditions, causes, influences); reconfiguration of the training process trough the development component, including operational process; valorization of continuous training from the perspective of operational and useful aspects; outlining a new approach to the performance in the training process; redefinition of continuing education factors by highlighting those aspects that enhances the result; designing analytical actions, starting from the teachers' performance as a result of continuous training.

Scientific novelty: Starting from the idea of processuality, which gives coherence and finality to training, becoming a causal mediator of the results obtained and which essentially contributes to the success of the training, the essential element in the development process is the one educational marketing. Based on the specificity of educational marketing, the necessity of approaching the internal marketing, which presupposes a continuous training practice aiming at the maximum efficiency of the circuit of ideas to formable by its own involvement, has been argued, this phenomenon being an innovative approach in the present research.

Important scientific problem solved results in conceptualizing the concept of *internal marketing training* as a factor in the development process of continuous training for teachers, which help to clarify the role of each teacher in his/her own training so as to direct the process.

Theoretical significance is to formulate trends and targets in continuous trainings by synthesizing the European principles, review ongoing training of postmodern perspective as a long-term process, perception of continuous education at three levels of reference (functional, structural, operational) , completing the moods of teacher's training, highlighting interrelations continuing education, specifying factors keeping teachers in actuality, rethinking of continuous learning in pre-university education and reviewing the principles of connecting to cognitive motivation of teachers.

Applicative research value: taking the basic theoretical parts of continuous training (specific features, plans, plus finalities), intrinsic factors of continuing education of teachers: professionalization needs, choice, motivation; development *epic-genesis*, the specific of educational marketing, using the concept of *internal marketing training*, as a *factor of development* and *results as an effect of the development*, was developed the *Model of development process of continuous training for teachers*, applicative value which was tested in the pedagogical experiment.

Implementation of scientific results: Primary school-kindergarten no.199 from Chisinau; Theoretical Lyceum "LDeleanu" from Chisinau; Theoretical Lyceum "Cehov" even at teachers, as well as at children/students level.

NAGNIBEDA-TVERDOHLEB TATIANA

**DEZVOLTAREA PROCESUALĂ A FORMĂRII CONTINUE A
CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

AUTOREFERATUL
tezei de doctor în științe pedagogice

Aprobat spre tipar: 18/ noiembrie 2018
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 1,5

Formatul hârtiei: A5
Tirajul 50 ex.
Comanda nr. 212

Tipografia UPS „I Creangă”

